

NVE

nve@nve.no

Fauske, 28.08.2025

Dette brevet sendes på vegne av BirdLife avd. Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Nordland og Bodø og Omegns Turistforening.

Høringsuttalelse - melding med forslag til utredningsprogram for bygging av Stelåga kraftverk, Rødøy kommune.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Nordland er et samarbeidsnettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftsinteressene i Nordland fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. Medlemsmassen hos de tilsluttede organisasjonene er ca. 22 000 personer.

Vi viser til høring av melding om Stelåga kraftverk med forslag til utredningsprogram. Vi viser også til avtale med saksbehandler om å få utsatt høringsfrist til 31.8.2025.

Kort om meldingen fra Blåfall AS

Kraftverket planlegges med installert effekt på 18,2 MW og beregnes å produsere ca. 65,8 GWh/år. Med en utbyggingskostnad på ca. 280,7 mill. kroner gir dette en utbyggingspris på 4,26 kr/kWh. Det er fallet mellom Storvikåvatnet og Melfjorden som foreslås å utnyttes, og det er planlagt å overføre vann fra Ytre Stelåvatnet til Mellombekken og videre til Stelåvatnet via to tuneller. Stelåvatnet er foreslått regulert med 4m (2 m oppdemming og 2 m senking). Fra Stelåvatnet overføres vannet videre til Storvikåvatnet via en tunnel. Total lengde på overføringstunnelene er 1320 meter. I forbindelse med overføringer er det nødvendig å bygge betongterskler, inntak, lukehus og annen infrastruktur.

Vannveien og kraftverket bygges i fjell. Fra kraftstasjonen føres vannet gjennom en kombinert avløp- og adkomsttunnel ut i Melfjorden. Påhugg er antatt ved Melfjorden, ca. 300 m nord for Ryneset. Det må etableres flere massedeponier på fjellet og nede ved sjøen/utløpet.

Kraftverket er planlagt tilknyttet nettet via en 22 kV jordkabel på ca. 3,5 km. Kabelen planlegges å gå gjennom adkomsttunnelen, langs kraftverkets planlagte adkomstvei, videre langs offentlig vei via Melfjordbotn og Gjervalåga kraftverk frem til en ny planlagt transformatorstasjon (Melfjordbotn transformatorstasjon).

Blåfall AS har intensjoner om å søke om utbygging av ytterlige tre kraftverk i Melfjordbotn: Gjervalåga, Melfjordbotn og Storvatnet kraftverk. Om alle fire kraftverksprosjektene blir aktuelle for utbygging, vil en 132 kV kraftlinje bli bygd. Dersom det viser seg at konsesjon ikke kan gis på en kraftlinje gjennom Gjervaldalen, vil eksisterende kraftlinje langs sørsiden av Melfjorden til Øresvik trafostasjon oppgraderes vesentlig.

Området ligger i et INON-område, ved Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

FNF Nordlands kommentarer til meldingen og til forslaget til utredningsprogram

På sørsiden av Melfjorden har det de senere årene blitt bygd store kraftverk som har minimalisert landskaps- og naturverdiene. I tillegg er mesteparten av vassdragsnaturen i regionen og rundt Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark allerede utbygd. Nordsiden av Melfjorden er et av de siste verneverdige, intakte natur- og landskapsområdene i fylket som ikke har fått vernestatus. Derfor mener vi at den gjenværende, inngrepsfrie vassdragsnaturen i Melfjorden må spares for kraftutbygging, og at det heller jobbes med få innlemmet området i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. En unik mulighet til å innfri Norges forpliktelse i Naturavtalen.

Melfjordområdet har kvaliteter som gjør det verneverdig, noe Statsforvalteren og Miljødirektoratet påpekte i siste runde med forslag til utvidet vern av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Miljødirektoratet anbefalte at Indre- og Ytre Stelåga med nedbørsfelt skulle inkluderes i utvidelsen av nasjonalparken og i Melfjorden landskapsvernområde. Miljødirektoratet anbefalte å følge Statsforvalterens forslag når det gjelder avgrensning¹. At området ikke ble vernet er det politiske årsaker til. Det er et unikt landskap fra fjord til høgfjell, med store opplevelseskvaliteter. I vurderingen av vern av sidevassdraget *Nattmoråga*, ble betydningen av å sikre Melfjordens nordside inngrepsfritt fremhevet: det bidrar til å sikre et inngrepsfritt, økologisk og landskapsmessige sammenhengende naturområde.

Ytre Stelåga ligger helt inntil vernegrensen for Nattmoråga landskapsvernområde. Den halve/vestre elvedalen er dermed vernet. NVE må derfor vurdere saken ut ifra dette, og at en eventuell utbygging av Ytre Stelåga vil kunne skade eller forringe verdiene innenfor verneområdet. Ved etablering av vern etter naturmangfoldloven så skulle tilgrensede områder forvaltes på en slik måte at dette ikke skulle forekomme. Men dette ble ikke hensyntatt i den politiske beslutningen om å utelate området til fordel for mulig kraftutbygging. I veilederen M106-2014² til naturmangfoldloven står det at: «I naturmangfoldloven § 49 er det fastsatt en særskilt bestemmelse for virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, og som kan virke inn på verneverdiene i et verneområde. Den aktuelle myndigheten som behandler søknaden skal legge vekt på hensynet til disse verdiene i vurderingen av om en tillatelse bør gis. Det samme gjelder ved fastsetting av eventuelle vilkår.» Derfor er det så viktig at Miljødirektoratet og Statsforvalteren vurderer effektene på verneverdiene. Vi ber om at meldingen og utbyggingsplanene stanses. Dersom NVE likevel gir Blåfall AS mulighet til å gå videre

¹ <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/miljo-og-klima-dokumenter/verneomrad>

² <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m106/m106.pdf>

med utredningene, så er det områdets verneverdi og påvirkning på tilgrensede verneområder som må være i fokus. Dette er også høyst relevant i utredningen av 0-alternativet.

Deretter krever vi at det er en annen part enn utbygger/tiltakshaver som bestiller utredningen. Eksempelvis at NVE og Miljødirektoratet bestiller en uavhengig utredning. Konsulentselskapene har møter med utbyggere og knytter med det tettere bånd til hverandre. Etter vår formening så er dette én av hovedårsakene til at flere utbyggingsprosjekter som aldri skulle vært realisert, er blitt realisert. I tillegg har det blitt avdekket flere tilfeller der utreder og myndighet ikke har gjort jobben sin, blant annet i NVE-rapport 102-2015³ og i NRKs avsløringer⁴ i det siste.

Videre så må begrepet «*samfunnsnytte*» og avveiningene av *fordeler og ulemper*, gjøres ut ifra et kriteriesett som alle parter og interesser kan gjennomgå *før* utredningsprogrammet ferdigstilles. Dette for å sikre bedre kvalitet og mer åpenhet enn hva som har vært tilfelle tidligere.

I NVEs konsesjonsprosesser og i arealplanleggingen generelt, så er det antallet arbeidsplasser, skatteinntekter o.l., altså faktorer som det enkelt kan settes en pengeverdi på, som har blitt vektlagt i vurderingen av samfunnsnyten. Mens de livsviktige økosystemtjenester som naturen gir oss i dag og for kommende generasjoner, eller bevaring av norsk kulturarv (eks. friluftsliv) eller samisk kultur, har blitt neglisjert og/eller uteblitt i utredningene. Dette er ikke *bærekraftig utvikling* slik begrepet var ment å skulle bety, og det er i strid med miljølovverket i Norge.

Intakte økosystem i vassdragsnaturen er blitt en mangelvare som følge av de mange vannkraftutbyggingene i regionen. Gjennom oppfølgingen av vanndirektivet så er det i vannregionen Nordland og Jan Mayen påvist at vannkraft er en av de største påvirkningene og en vesentlig årsak til *sterkt modifiserte vannforekomster*. En utbygging av Stelåga vil forsterke vannkraft som den største påvirkningsfaktoren. En konsekvensutredning må derfor redegjøre for betydning inngrepet vil ha for Norges forpliktelser i oppfølgingen av vanndirektivet, herunder oppnåelse av miljømål og om § 12 kommer til anvendelse. Også her er *samfunnsnytte-begrepet* relevant.

Det har alltid vært enklere å bygge nye kraftanlegg i inngrepsfri natur, enn å satse på andre tiltak som øker produksjonen fra eksisterende anlegg og/eller frigjør mer energi. Fremfor å bygge ut gjenværende inngrepsfrie vassdrag, så mener vi at det må gjennomføres andre tiltak som innebærer mindre forbruk av energi, mer energisparing, økt satsning på vilkårsrevisjoner, oppgraderinger av gamle kraftverk. Dagens kraftoverskudd i fylket er på vel 8 TWh og det er god tid å gjennomføre de minst konfliktfylte og mest miljøvennlige tiltakene. Og det er tid nok til å bruke overskuddskrafta til utvikling, omlegging og nyetableringer samfunnet ønsker. Det er ingenting som peker mot et kraftunderskudd de neste årene⁵. Kraftbehovet må dokumenteres.

Området egner seg også som referanseområde for forskning. En utredning av områdets potensial for forskning og den inngrepsfrie vassdragsnaturens betydning som et referanseområde for fremtidige generasjoner, må gjennomføres.

Til tross for at det er et stort behov for naturkartlegginger i området, så finnes det noen registreringer i naturbasen av rødlistede naturtyper og arter (inkludert arter av nasjonal forvaltningsinteresse og ansvarsarter). I beskrivelsene av disse lokalitetene og området som helhet,

³ https://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_102.pdf

⁴ <https://www.nrk.no/dokumentar/xl/nrk-sendte-biologer-ut-i-hyttfelt-fant-flere-trua-arter-og-verdifull-natur-1.17136521>

⁵ https://publikasjoner.nve.no/rapport/2025/rapport2025_10.pdf

trekkes det blant annet frem at det ikke bærer preg av menneskeskapte objekter, spor eller slitasje. For temaet fugl så er det et prekært behov for å bedre kunnskapsnivået i området og registreringer må gjennomføres av kompetente ornitologer.

Opplevelsesverdiene- og kvalitetene i et inngrepsfritt og spektakulært område vil reduseres dersom det gjennomføres vassdrags- og naturinngrep der. Når det gjelder friluftsliv så må det gjennomføres spørreundersøkelser, intervjuer av lokale brukere og besøkende. Det må tas med i betraktning at området ikke er tilgjengelig for alle og at det er noe uorganisert friluftsliv og jakt i området.

Samlet belastning

Vurderingen og utredningen av den samlede belastningen er et krav etter [forskrift om konsekvensutredninger](#) og naturmangfoldloven:

«Samlede virkninger av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet skal også vurderes. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet vurderes.» (KU-forskriften § 21).

«En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.» (Naturmangfoldloven § 10).

Å se nye søknader i sammenheng med eksisterende og planlagte inngrep er en forutsetning for å kunne gjøre en vurdering av den samlede belastningen. Kunnskapen om naturverdier og kunnskap om hvilke naturverdier som er forringet eller gått tapt som følge av tidligere inngrep, er som oftest svært mangelfull. Her må NVE stille strengere krav i utredningene.

Blåfall AS har planer om å søke konsesjon til tre andre kraftutbygginger i området. En realisering av Stelåga kraftverk er helt avhengig av at det blir gitt konsesjon til disse tre prosjektene. Det gjelder også for nettilknytningen (kobles til en felles transformatorstasjon og en ny 132 kV kraftlinje gjennom Gjervaldalen). Derfor må alle de omsøkte naturinngrepene behandles samlet, ikke enkeltvis. Bit-for-bit-utbygging er blant hovedårsakene til tap av naturmangfold, og at vi har havnet i en naturkrise. Samlet sett blir det betydelige naturinngrep, støy og forstyrrelser. Som nevnt innledningsvis så er mesteparten av vassdragsnaturen i regionen og rundt Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark allerede utbygd eller påvirket av tidligere vannkraftutbygginger. Vurderingen av samla belastning og konsekvenser for oppnåelse av miljømål/forvaltningsmål er derfor vesentlig, såfremt NVE ikke stopper planene.

I prosessen med utvidelse av vernet av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark skriver Klima- og miljødepartementet følgende: *«Departementet viser til at NVE i sin skjønnsmessige vurdering av om det skulle gis konsesjon til kraftutbygging på Melfjordens sørside la vekt på at naturtyper og landskapskvaliteter i utbyggingsområdet i stedet kan oppleves i det nærliggende Melfjordområdet som den gang var uten kraftutbygging. Denne forutsetningen vil etter departementets vurdering falle bort dersom det bygges ut kraft i alle de siste uberørte områdene i Melfjorden og sørlige deler av Svartisen.»*

Og i [vedtak om Smibelg og Storåvatn kraftverk](#) skriver NVE i sin innstilling følgende: *«Med de avbøtende tiltak som er foreslått, og med gode tekniske og landskapsmessige utforminger, mener NVE imidlertid at området fremdeles vil beholde mange av sine kvaliteter. NVE viser også til at*

naturtypen og landskapskvaliteten i utbyggingsområdet kan oppleves urørt i for eksempel det nærliggende Melfjordområdet.»

Her må NVE vurdere hvordan de skal forholde seg til egne utsagn og begrunnelser for vedtak fattet i andre, tilliggende kraftutbygginger.

Konklusjon

Vi anmoder NVE om å stanse konsesjonsprosessen og meldingen til Blåfall AS.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Nordland

Jens Egil Pedersen
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator

Kopi:

Miljødirektoratet

Statsforvalteren i Nordland

Nordland fylkeskommune